

Bezoek aan de Stadsboerderij

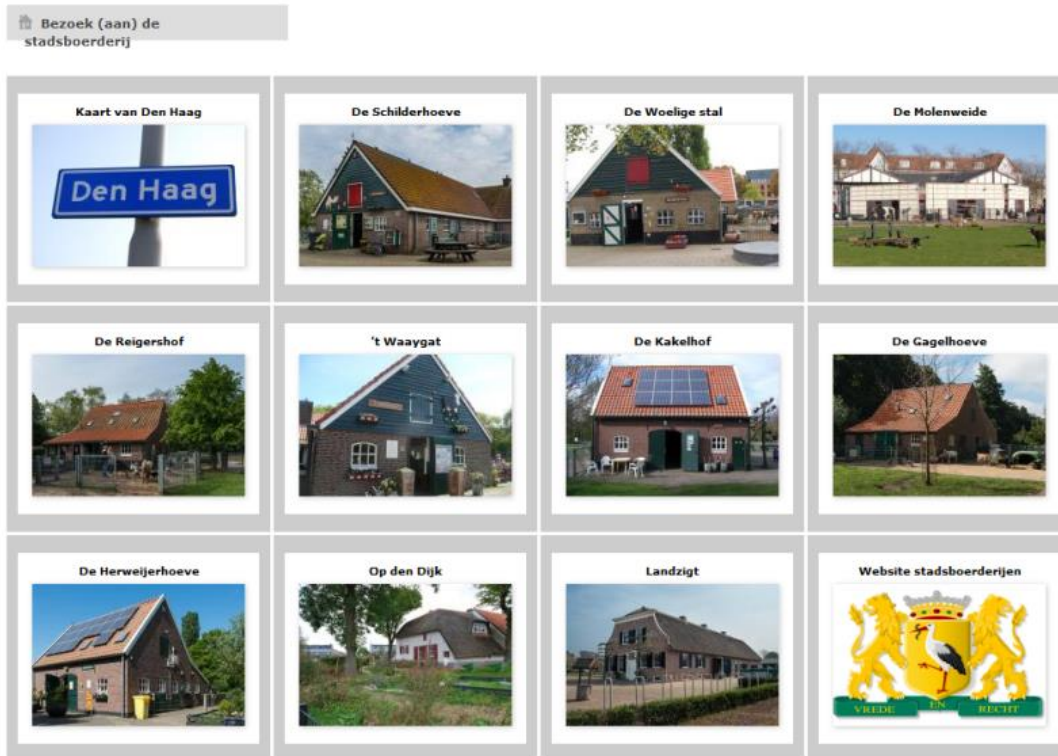
Begeleide activiteit voor groep 1-2 op één van [de Stadsboerderijen van Den Haag](#).

Haagse scholen kunnen deze les aanvragen via www.milieueducatiedenhaag.nl

Er kan gekozen worden uit:

Bezoek aan de Stadsboerderij – najaar (september-oktober)

Bezoek aan de Stadsboerderij – voorjaar (maart-april-mei-juni-juli)

Lesdoelen

De les “Bezoek aan de Stadsboerderij” draagt bij aan de volgende [SLO kerndoelen](#)

Kerndoel 34

De leerlingen leren zorgdragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en van anderen

- Leerlingen kennen het belang van ontbijt
- Leerlingen leren omgaan met hun gevoelens ten opzichte van de boerderijdieren

Kerndoel 39

De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu

- Leerlingen zijn bereid tot zorg voor de boerderijdieren
- Leerlingen leren een nieuwe omgeving kennen; verwondering

Kerndoel 40

De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

- Leerlingen kunnen verschillen en overeenkomsten benoemen tussen de boerderijdieren
- Leerlingen weten dat dieren voedsel nodig hebben
- Leerlingen weten dat dieren ruimte nodig hebben om te leven
- Leerlingen weten dat dieren zich voortplanten
- Leerlingen weten dat dieren verzorging nodig hebben
- Leerlingen weten dat de boerderijdieren ons producten leveren

Kerdoel 41

De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen over de vorm en functie van hun onderdelen.

- Leerlingen leren hun eigen zintuigen te gebruiken
- Leerlingen weten dat de huidbedekking van boerderijdieren verschillend is
- Leerlingen weten dat melk uit een uier komt.

Kerdoel 44

De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaal gebruik.

- Leerlingen kunnen verschillende gereedschappen (een borstel, een hark, een bezem, een kruiwagen) herkennen en hanteren op de juiste manier

Vorbereiding

U kunt de leerlingen voorbereiden op het bezoek door samen de [website](http://www.milieueducatiedenhaag.nl/site/bezoekaandestadsboerderij) www.milieueducatiedenhaag.nl/site/bezoekaandestadsboerderij te bekijken.

Bij [lesbeschrijvingen](#) vindt u o.a. woordkaarten en woordparaplu's die u in de klas kunt ophangen.

Voor het bezoek kunt u de groep alvast verdelen in groepjes van 4-6 leerlingen.

Bij ieder groepje een begeleider die ze kan helpen bij de opdrachten, werkt het beste.

Het is daarbij handig wanneer u samen met de begeleiders (ouders, stagiaire) de afspraken bespreekt en alvast de opdrachten bekijkt, zodat zij weten wat er van hen verwacht wordt.

Afspraken die vooraf gemaakt kunnen worden:

- Trek kleren aan die tegen een stootje kunnen, je wordt snel vies op een boerderij.
- Houd ook rekening met het weer, je bent vooral buiten.
- [Groente en fruit](#) mogen worden meegenomen voor de dieren (mag niet beschimmeld of gekookt zijn!). De beheerder verzamelt het voer en doet het in emmertjes.
- Niet rennen of schreeuwen, daar schrikken de dieren van.
- Alle volwassen dieren mogen worden geaaid, maar doe dat wel voorzichtig.
- Lopen de dieren weg, dan willen ze niet geaaid worden.
- Lammeren van geiten en schapen mogen nooit worden opgepakt, omdat dit tot blijvend letsel voor het dier kan leiden.
- Laat geen plastic of papier achter in het weiland, daar kunnen de dieren ziek van worden.
- Doe steeds het hek van het weiland achter je dicht.

Op de Stadsboerderij

De boerderijbeheerder ontvangt de groep. U kunt meegebracht voer afgeven aan de beheerder. Indien er tijd is mogen de leerlingen even rondkijken op de boerderij (nog niet in de hokken of het weiland) De boerderijbeheerder geeft aan waar de leerlingen in de kring mogen zitten (dat kan buiten of binnen zijn).

Introductie

Er staat een tafeltje met een ontbijt van de boer(in) in de kring.

Aan de hand van een verhaal wordt het nut van de verschillende boerderijdieren verteld (interactie met de leerlingen, hierbij mogen de leerlingen o.a. ook voelen aan een schapenvacht) en welke bijdrage ze hebben geleverd aan het ontbijt van de boer(in).

Opdrachten

De leerlingen gaan in de vooraf gemaakte groepjes met een begeleider de opdrachten uitvoeren. Iedere opdracht duurt ongeveer 10 minuten.

De opdrachten worden uitgevoerd door middel van het zogenaamde "steropdrachten" systeem.

De begeleider kijkt welke opdracht vrij is. Niet alle opdrachten hoeven door alle groepen uitgevoerd te worden, probeer wel minstens één opdracht van iedere locatie (erf, wei, stal) te doen.

Erf	Stal	Wei	Extra
De kip	Bij de konijnen	Borstelen	Stal uitmesten
De grabbelton	Cavia op schoot	Poep scheppen	Dieren voeren
Melken	In het stro		
Poep en gereedschap	Wat eten dieren		

De opdrachten staan op bordjes geprint. Er is een voor- en een achterkant. Dit zijn 2 niveaus. Plusopdrachten zijn aangegeven met een ★

De opdrachten hangen aan een kapstokje in de stal, op het erf of aan het hek van de wei.

Kies een opdracht en neem het bordje mee. Zo kan ieder groepje zien dat deze opdracht "bezet" is. Klaar met de opdracht? Hang het bordje weer terug op zijn plek, de opdracht is weer vrij.

AAN HET WERK.

- Maak een keuze: In de stal - Op het erf – In de wei
- Kies een opdracht van “de kapstok” en neem het bordje aan de keycord mee.
- Voer de opdracht uit (uitleg op het bordje)
- Klaar met de opdracht? Hang het bordje terug aan de kapstok.
De opdracht is nu beschikbaar voor een ander groepje.
- Kies een nieuwe opdracht: In de stal - Op het erf – In de wei

Oprachten in de wei

Borstelen

O jee! Het haar van de geit zit nog in de war!
Neem een borstel en maak het haar weer netjes.
Loop rustig naar de geit (of koe).
Als de geit/koe niet wil loopt hij vanzelf weg.
Laat haar dan maar met rust.

Borstel van de kop naar de staart.
Beetje stevig borstelen mag, dat vindt de geit/koe juist fijn.

Het schaap kun je niet zo goed borstelen.
Die heeft een heel ander soort vacht.
Voel je het verschil?

Er hangt een voeldoos met vachtjes. Steek je hand door het gat. Wat voel je?
Van welk dier is welk vachtje?

Borstelen

O jee! Het haar van de geit zit nog in de war!
Neem een borstel en maak het haar weer netjes.
Loop rustig naar de geit (of koe).
Als de geit/koe niet wil loopt hij vanzelf weg.
Laat haar dan maar met rust.

Borstel van de kop naar de staart.
Beetje stevig borstelen mag, dat vindt de geit/koe juist fijn.

Onder de kin van een geit groeit ook haar, dit noemen we een sik.

Het schaap kun je niet zo goed borstelen.
Die heeft een heel ander soort vacht.
Voel je het verschil?
Ook de koe voelt anders dan de geit.
Wat zijn de verschillen?

Er hangt een voeldoos met vachtjes. Steek je hand door het gat. Wat voel je?
Van welk dier is welk vachtje?

Poep scheppen

Dieren gaan niet naar de WC, zij poepen gewoon in de wei.
Poep van de dieren noem je ook wel mest.
De boer(in) vindt het fijn als jullie helpen met opruimen.
Loop door de sluis de wei in en neem een hark, bezem of schep en een kruiwagen mee.
Gebruik dit om de mest van de dieren bij elkaar te harken of te vegen en schep het dan in de kruiwagen.

Wanneer de kruiwagen vol is, gaat de poep naar de mesthoop.

Wanneer je klaar bent, breng je alles weer netjes terug.

Poep scheppen

Dieren gaan niet naar de WC, zij poepen gewoon in de wei.
Poep van de dieren noem je ook wel mest.
De boer(in) vindt het fijn als jullie helpen met opruimen.
Loop door de sluis de wei in en neem een hark, bezem of schep en een kruiwagen mee.
Gebruik dit om de mest van de dieren bij elkaar te harken of te vegen en schep het dan in de kruiwagen.

Wanneer de kruiwagen vol is, gaat de poep naar de mesthoop.

Kijk eens goed. Poepen de dieren op één plek? Welk poep is van welk dier?
Welke poep is van de koe? Deze wordt wel een koeienvlaai genoemd omdat het op een grote platte koek lijkt.

Wanneer je klaar bent, breng je alles weer netjes terug.

Opdrachten op het erf

De kip

Strooi bij de kippen wat korrels graan.
Voor elk groepje is er één potje om te verdelen.
Kijk goed naar de kippen en luister goed naar het geluid dat ze maken!
Kun jij kukelen als een haan?
Kun jij tokken als een hen?

Hoe eet een kip? Hoe loopt ze? Kan jij met jouw armen fladderen zoals een kip?

Als een kip gaat slapen, zit ze vaak op stok. Kun jij ook op stok gaan? Probeer het maar eens.

De kip

Strooi bij de kippen wat korrels graan.
Voor elk groepje is er één potje om te verdelen.
Kijk goed naar de kippen en luister goed naar het geluid dat ze maken!
Kun jij kukelen als een haan?
Kun jij tokken als een hen?

Een kip is een vogel. Ze heeft veren en legt eieren. Zie je de verschillende veren?

Als een kip gaat slapen, zit ze vaak op stok. Kun jij ook op stok gaan? Probeer het maar eens.

De grabbelton

Boerderijdieren zorgen voor veel producten die wij gebruiken.
Grabbel maar in de mand en zet het product bij het juiste dier.
Let op: soms kan iets wel bij twee of meer dieren horen!

Heb je het goed gedaan? Kijk onder de blokken met dierentekeningen en onder de gegrabbelde spullen.

Wat gebruiken we veel hé!

De grabbelton

Boerderijdieren zorgen voor veel producten die wij gebruiken.
Grabbel maar in de mand en zet het product bij het juiste dier.
Let op: soms kan iets wel bij twee of meer dieren horen!

Heb je het goed gedaan? Kijk onder de blokken met dierentekeningen en onder de gegrabbelde spullen.

Wat gebruiken we veel hé!
Dit zijn maar een paar voorbeelden.
Kun je nog meer producten van de boerderij noemen?
Van welk dier krijgen we dat?

Poep en gereedschap

Bekijk de verschillende poepsoorten in de potjes.
Van welk dier is welke poep? Welke vorm heeft het?
Welke kleur?
Heb je het bij de vorige opdrachten ook in de wei of in de hokken zien liggen?
Anders moet je er straks maar op letten.

Dieren hebben geen WC (alleen de kat heeft een kattenbak).
Soms poepen de dieren wel op een vaste plek.
De boer(in) moet de poep opruimen en schoonmaken. Daarvoor wordt gereedschap gebruikt.

Pak een stuk gereedschap en benoem het.
Waar zou de boer dit voor gebruiken?
Laat maar eens zien!
(om de beurt kinderen laten hanteren)

Probeer de nep koeienvlaai in één keer op de poepschep te scheppen.

Poep en gereedschap

Bekijk de verschillende poepsoorten in de potjes. Van welk dier is welke poep?
Welke vorm heeft het? Welke kleur?
Zie je ook voerresten in de poep?
Kun je verschillende namen bedenken voor poep (keutel, drol, vlaai, stront)?
Heb je het bij de vorige opdrachten ook in de wei of in de hokken zien liggen?
Anders moet je er straks maar op letten.

Dieren hebben geen WC (alleen de kat heeft een kattenbak).
Soms poepen de dieren wel op een vaste plek.
De boer(in) moet de poep opruimen en schoonmaken. Daarvoor wordt gereedschap gebruikt.

Hoe noem je het stuk gereedschap en hoe gebruik je het? Laat maar eens zien.
(om de beurt kinderen laten hanteren)
Welk gereedschap hoort er niet bij en waarom niet?
(tuinhark, om mee in de tuin te werken).
Probeer de nep koeienvlaai in één keer op de poepschep te scheppen.

Melken

Een geit geeft net als de koe (en het schaap) melk aan de boer. De boer verkoopt de melk aan de fabriek; zo verdient hij geld.
De fabriek doet de melk in pakken en zorgt ervoor dat wij de melk kunnen kopen in de winkel.

Eigenlijk is de melk bedoeld voor de lammetjes.
Heb je hier op de boerderij gezien hoe een lammetje melk drinkt bij de moeder?

De lammetjes moeten heel hard zuigen aan de spenen

Probeer jij deze geit maar eens te melken.
Best lastig hé?

Melken

Een geit geeft net als de koe (en het schaap) melk aan de boer. De boer verkoopt de melk aan de fabriek; zo verdient hij geld.
De fabriek doet de melk in pakken en zorgt ervoor dat wij de melk kunnen kopen in de winkel.

Of de fabriek maakt iets anders van de melk, denk maar aan het ontbijt, wat kun je van melk maken? Dit noemen we zuivelproducten.

Eigenlijk is de melk bedoeld voor de lammetjes.
Heb je hier op de boerderij gezien hoe een lammetje melk drinkt bij de moeder?

De lammetjes moeten heel hard zuigen aan de spenen (zuigen=zogen; zoogdier).

Probeer jij deze geit maar eens te melken.

Cavia op schoot

Cavia's vinden het meestal fijn om geborsteld of geaaid te worden.

Waarom denk je dat de cavia dat fijn vindt?

Hoe zou je dat kunnen zien aan de cavia?

De begeleider doet voor jou een cavia in een mandje.

Het oppakken vindt de cavia vaak niet zo leuk. Hij ziet een hand als een soort roofvogel en daarvoor wil hij vluchten.

Wanneer je rustig op een bankje gaat zitten, met het mandje met de cavia op schoot, kun je hem goed bekijken en aaien of borstelen.

Luister goed. Maakt hij geluid?
Kun je dat nadoen?

Cavia op schoot

Cavia's vinden het meestal fijn om geborsteld of geaaid te worden.

Waarom denk je dat de cavia dat fijn vindt?

Hoe zou je dat kunnen zien aan de cavia?

De begeleider doet voor jou een cavia in een mandje.

Het oppakken vindt de cavia vaak niet zo leuk. Hij ziet een hand als een soort roofvogel en daarvoor wil hij vluchten.

Zien alle cavia's er hetzelfde uit?

Wat zijn de verschillen?

(*kleur, vlekken, vacht, grootte*)

Hebben ze overal haar?

Heeft de cavia een staart?

De cavia is een knaagdier. Waarom zou hij zo heten?

Luister goed. Maakt hij geluid?

Kun je dat nadoen?

Bij de konijnen

Je mag bij de grote konijnen gaan zitten.

Kijk eens hoe ze bewegen.

Wat doen ze met hun oren?

Je kan het konijn voorzichtig aaien van zijn kop naar achteren. Met de haren mee.

Zie je verschillen tussen de konijnen?

(*kleur, vlekken, grootte, vacht*)

Wanneer een konijn wegloopt heeft hij geen zin.

Vaak als je rustig zit, worden ze nieuwsgierig en komen ze wel bij je.

Bij de konijnen

Je mag bij de grote konijnen gaan zitten.

Kijk eens hoe ze bewegen.

Wat doen ze met hun oren?

Je kan het konijn voorzichtig aaien van zijn kop naar achteren. Met de haren mee.

Zie je verschillen tussen de konijnen?

(*kleur, vlekken, grootte, vacht*)

Kun je de snorharen aanwijzen?

Wat denk je wat het konijn hiermee doet?

(*voelen, tastharen, handig in het donker*)

Zijn de voor- en achterpoten even lang?

Kijk eens goed hoe hij loopt.

Ze zeggen dat een konijn hupt.

Wat eten dieren

Ontbijt van dieren ziet er anders uit dan dat van ons.

Bekijk de potjes met voer maar eens goed (ruiken, voelen).

Kun je benoemen wat je ziet?

Kijk maar op het potje welk dier dit eet.

Brokjes zijn een soort krachtvoer; allemaal granen, vitamines, mineralen, enz.; fijngemalen en geperst in een brokje. Net zoiets als muesli voor ons.

Dieren drinken water.

Bekijk het **wel – niet voeren**-bord goed. Benoem samen welke dingen de dieren wel mogen en welke dingen niet.

Wat eten dieren

Ontbijt van dieren ziet er anders uit dan dat van ons.

Bekijk de potjes met voer maar eens goed (ruiken, voelen).

Kun je benoemen wat je ziet?

Kijk maar op het potje welk dier dit eet.

Brokjes zijn een soort krachtvoer; allemaal granen, vitamines, mineralen, enz.; fijngemalen en geperst in een brokje. Net zoiets als muesli voor ons.

Hooi is gedroogd gras. Ruik er maar aan.

In de winter, wanneer er niet genoeg gras is, eten ze dat graag.

Dieren drinken water

Bekijk het **wel – niet voeren**-bord goed. Benoem samen welke dingen wel mogen en welke dingen niet.

Keer het bord om en doe een snelle quiz.

(één kind vraagt mag je **prei** wel of niet voeren?, rechts is **wel**, links is **niet**, de andere kinderen gaan bij **wel – niet** staan)

Wat eten dieren

- Dieren eten net als mensen planten en/of vlees, maar vaak ziet hun eten er wel anders uit dan dat van ons.
- Voor dieren moet het eten niet gekookt of gebakken worden zoals voor mensen. Hun maag en darmen werken anders.
- Babydieren van koe, geit, schaap, varken, konijn, cavia drinken eerst alleen melk. Wanneer ze wat ouder worden eten ze hetzelfde voedsel wat de moeder eet.
- Voor jonge dieren zijn de brokjes (het krachtvoer) vaak wat kleiner en zitten er speciale voedingsstoffen in waardoor ze goed kunnen groeien.
- Elk dier heeft zijn eigen dieet. Hoeveel een dier eet ligt aan hoe groot het is, hoe oud en of ze bijvoorbeeld melk geeft of eieren legt.
- Een cavia moet, net als wij mensen, verse groente en fruit eten voor de vitamine C. Andere dieren kunnen dat zelf aanmaken.
- Koeienbrok of geitenbrok is gevaarlijk voor schapen. Daar zit koper in. Goed voor koeien en geiten, maar schapen kunnen daar dood aan gaan.

Geef nooit zonder aan de boer(in) te vragen brokjes (krachtvoer) aan de dieren!

Geef geen wilde planten, bloemen of boombaadjes aan de dieren. Dit kan giftig zijn.

Groente of fruit meegebracht? Daar zijn veel dieren blij mee. Vraag aan de boer(in) aan welke dieren je dat mag geven

wel voeren

niet voeren

In het stro

Het huis van de dieren hier noemen we een boerderij.
De boerderij heeft verschillende stallen en hokken voor de verschillende dieren.
Ze hebben geen bed zoals jij.
Ze liggen op de grond op een bedje van stro.

Dat ligt best wel lekker!
Probeer maar eens!
Spring in het stro,
hoe voelt dat?

Stro zijn de stengels waaraan graan groeit.
Dit noem je graanhalmen.
Kun je in het stro nog graanhalmen vinden?
Zitten er nog graankorrels in?

In het stro

Het huis van de dieren hier noemen we een boerderij.
De boerderij heeft verschillende stallen en hokken voor de verschillende dieren.
Ze hebben geen bed zoals jij.
Ze liggen op de grond op een bedje van stro.

Dat ligt best wel lekker!
Probeer maar eens!
Spring in het stro, hoe voelt dat?

Stro zijn de stengels waaraan graan groeit.
Dit noem je graanhalmen.
De korrels heeft de boer eruit gehaald en de stengels worden in stukjes gehakt en dat is stro.
Kun je in het stro nog graanhalmen vinden?
Zitten er nog graankorrels in?
Van de korrels wordt meel gemaakt en van het meel kun je een boterham maken voor jouw ontbijt.

Extra opdrachten

Stal uitmesten

De stal waar de dieren slapen is vies geworden.
Je gaat de boer(in) helpen om de stal weer schoon te maken. We noemen dit uitmesten.

Het vieze stro met poep en plas van de dieren noemen we mest.
Gebruik een kruitwagen en een mestvork.
(Eén kind tegelijk mag een grote schep met vies stro uit het dierverblijf in de kruitwagen scheppen.)

Let op! De punten van de mestvork zijn scherp!

Is iedereen aan de beurt geweest en is de kruitwagen vol?
Dan gaat de mest naar de mesthoop.

Stal uitmesten

De stal waar de dieren slapen is vies geworden.
Je gaat de boer(in) helpen om de stal weer schoon te maken. We noemen dit uitmesten.

Het vieze stro met poep en plas van de dieren noemen we mest.
Gebruik een kruitwagen en een mestvork.
(Eén kind tegelijk mag een grote schep met vies stro uit het dierverblijf in de kruitwagen scheppen.)

Let op! De punten van de mestvork zijn scherp!

Is iedereen aan de beurt geweest en is de kruitwagen vol?
Dan gaat de mest naar de mesthoop.

Dieren voeren

Hebben jullie eten meegebracht of heeft de boer(in) eten om uit te delen?
 Brood voeren mag niet maar de meeste groene groente wel.
 Voer de dieren aan de buitenkant van het hek.

Dieren voeren

Hebben jullie eten meegebracht of heeft de boer(in) eten om uit te delen?
 Brood voeren mag niet maar de meeste groene groente wel.
 Voer de dieren aan de buitenkant van het hek.

Waarmee pakt het dier het voer aan?
 Voelt zijn mond hard of zacht?
 Kan je zijn tanden zien? Zie je tanden aan de bovenkant?

Waarmee pakt de geit en het schaap het voer aan en waarmee de koe?

Afsluiting

Leerlingen komen terug in de kring. Boerderijbeheerder bespreekt kort met de leerlingen wat ze van de opdrachten vonden en wat de ervaringen zijn.

U krijgt een [boerderijhulpdiploma](#) mee voor de leerlingen. De naam van de leerling kan op school ingevuld worden.

Den Haag

BOERDERIJHULPDIPLOMA

Woelige stal

Je hebt goed gewerkt!

naam: _____

MEEGEHOLPEN MET:

- poepscheppen
- cavia/konijn aaien
- stal uitmesten
- wei harken
- geiten borstelen
- erf wegen
- dieren voeren

www.denhaag.nl/jaarprogramma | www.denhaag.nl/stadsboerderijen

Den Haag

STADSBOERDERIJEN DEN HAAG

Stadsboerderij Landzicht | Leidscheveen/Tpenburg
 Aristoteleslaan 143
 2493 ZN Den Haag
 t (070) 444 75 95

Stadsboerderij Woelige Stal | Centrum
 Herman Coenenstraat 80 | Transvaalpark
 2571 PH Den Haag
 t (070) 346 64 89

Stadsboerderij Op den Dijk | Escamp
 Bovendijk 141-143 | Wateringse Veld
 2548 AX Den Haag
 t (070) 396 59 91

Stadsboerderij Kakelhof | Loosduinen
 Puccinistraat 215
 2551 LN Den Haag
 t (070) 323 73 63

Stadsboerderij Reigershof | Haagse Hout
 Reigersbergenweg 280
 2592 LZ Den Haag
 t (070) 382 57 12

Stadsboerderij 't Waaygat | Scheveningen
 Havenkade 75
 2586 TW Den Haag
 t (070) 354 65 42

Stadsboerderij Molenweide | Laak
 Stuwstraat 31
 2516 VA Den Haag
 t (070) 415 54 96

Stadsboerderij Gagelhoeve | Segbroek
 Mient 210
 2564 W Den Haag
 t (070) 325 72 39

Stadsboerderij Schildershoeve | Centrum
 Teniersplantsoen 83
 2526 NK Den Haag
 t (070) 389 03 67

Stadsboerderij Herweijerhoeve | Escamp
 Anna Polakweg 7 | Zuiderpark
 2533 W Den Haag
 t (070) 329 59 92

www.denhaag.nl/jaarprogramma | www.denhaag.nl/stadsboerderijen